

FRONT LITERAR

REVISTĂ LUNARĂ

*Redactor: V. SPIRIDONICĂ
BRASOV, Strada Magazinei No. 1.*

ALEXANDRU CĂLINESCU

IN NOAPTE

Vai, femeea ce-am întâlnit-o plângând ast'noapte
Era mai palidă ca o lampă în zori
Din buzunarul jachetei câteva flori
Priviau trecătorii grăbiți și stelele coapte...

Ochii ei stinși, în ștergarele pleoapelor ude,
Mi s'au părut doi strigoi pe-o cruce de gând
Tu Dridia, șesul palmelor — alergând
L-ai întins și-ai șters obrazilor pomușoarele crude...

Dridia, Dridia, panseaua pieptului lasă
Faguri, când durerile de ea se lipesc
Ești mai bună Dridia ca toate ce cresc
În lanul nădejdelor, când tristețea m'apasă...

OVID CALEDONIU

SINGURĂTATE

Te știu. Ești astăzi asemeni ca o stea
Ce doarme 'n pieptu-mi umezit de rouă.
Ca pe un pom să te strâng, pretutindenea,
Ași vrea cu mâinile amândouă.

Eu tot mă știu acum, în orele cărunte
Pribeag cu luna ta, de braț ca și c'o fată,
Mă doare liniștea înaltului de frunte,
Singurătatea ta dă-mi, Doamne, înc'odată.

ION SOFIA MANOLESCU

FUM NATAL

Copacii lângă fum și vatră
De când nu i-am mai sărutat?
Nu-s eu acela? Iată drumul
Cu drumul am plecat din sat

Fintina-i lacrima uscată.
Cum înfloream în dimineață.
Cît de amari erau cireșii,
Pe-atunci, mi se păreau dulceață.

O piatră 'n inimă-mi lovește
Și-mi fug picioarele la vale.
Nici cel puțin măcar un cîine,
Nu mi se gudură în cale.

Se uită oamenii la mine
Cu ochii lor iscoditori,
Dar nimenea nu mai cunoaște
„Băiatul Sofiei — din flori.”

MIHAIL CHIRNOAGĂ

O problemă provincială

Una din problemele cele mai de seamă în chestiunea provincială este a regionalismului. Greșit interpretat, regionalismul extins asupra domeniului literar, duce la rezultate negative. Primenirea s'a dovedit a fi unul din caracterele necesitate de faptul literar. Înțelegem prin cuvântul de mai sus operația de împospătare efectuată inconștient în spiritul creatorului în contact cu o operă străină. Acest fel de aerisire produce un efect din cele mai fericite, șuvoiul nou adapând isvoarele de viață secate de o prea mare întrebuințare. Orizontul întunecat și plictisit se sparge la o aripă: acolo un sector nou, o altă înțelegere a vieții își rotește existența sa tăcută ca un alt univers, ca o altă lume.

Faptul este azi suficient de cunoscut; la noi a fost comentat, cam în acelaș cadru, de mai mulți, printre care amintim pe D. Mircea Eliade, mai acum câțiva ani. Schimbul între spirite, primenirea de care a fost vorba, este un fapt de primă importanță în întreținerea fiacării creatoare. Inarmați cu această axiomă, cum să admitem regionalismul, care urmărește, din contra, exaltarea geniului local și boicotarea produselor străine? Zidul interpus de cele mai multe ori între un soi de producție și celălalt ia câteodată, proporțiile zidului chinezesc. Este fără îndoială cazul Iașului, care oferă cel mai concludent exemplu de regionalism.

Prea mult adăpat la o spiritualitate istovită, actualui aspect literar al acestei glorioase cetăți culturale este jalnic. Poate mai mult. Nu se poate imagina ceva mai lipsit de viață, mai vlăguit. O literatură minoră, lacrimogenă și, prin excelență, tradiționalistă („o literatură“ este un fel de a vorbi, căci în realitate nu există nici una!) Iată ce ne oferă Iașul tânăr. Numai locuitorii orașului nu-și dau seama ce puțin înseamnă în literatura modernă Iașul, ce contribuții mediocre aduce și cu cât dispreț se întâmpină azi numele vechii capitale în materie literară. Dar mai este una: nu numai că nu-și dau seama dar continuă a crede că ocupă locul cel mai de frunte, că „Insemnări ieșene“ rivalizează cu „R. F. R.“ Atâta naivitate dezarmează... Nu s'a găsit nimeni să spună lucrurile astea gloriosului oraș cultural. Și nici noi n'o facem, de cât în cadrul mai general al unor discuții provinciale pe care ni le-am propus; de cât ca exemplificare. Literatura locală ieșeană ca pe toți cei de-o vârstă și-o credință cu noi, nu ne interesează, căci, ea nu contează. Și nu va conta atâta vreme cât rămâne la mentalitatea excesiv regionalistă, cât va renunța să se împospăteze... Trei sunt cauzele regionalismului acesta à outrance:

1. Gloria grupărilor trecute și înmormântate odată cu vremea lor - „Junimea“ și „Viața românească“ au dat orașului un orgoliu la care nu mai are dreptul de multă vreme. Il păstrează totuși, ca un bătrân coșcovit ce trăește din amintirea eleganței sale de-altădată...

2. Ziarele cu apariția regulată, ce întrețin (cu prețul vieții lor, de altfel!) acest orgoliu prin publicitatea fără rezerve făcută scriitorului local, neglijând totalmente orice producție exterioară, astfel că ieșeanul, cetitor nedesmințit al ziarelor sale, rămâne la urmă, din cercul acesta vicios, cu impresia că

țara n'are alți scriitori decât pe dd. George Lesnea și Ionel Teodoreanu.

3. Librăriile unde, afară de cartea franceză (din acest punct de vedere Iașul ocupă un loc extrem de important, prin consumul mare de cărți franțuzești) numai producțiile scriitorilor ieșeni mai au dreptul la vitrine și reclamă. Am văzut de fiecare roman al d. Teodoreanu o vitrină splendid ornată, de fiecare carte a d. George Lesnea o muncă, pentru prezentarea ei, nemeritată, dar niciodată nu mi-a fost dat să văd o vitrină pentru cărțile de filozofie ale d. Lucian Blaga sau măcar expuse, întrebate, cărțile sale de poeme! Și nici Arghezi, nici Voiculescu, nici Pillat!... Nu mai vorbesc de tineri, de cărțile de filozofie ale d. Const. Noica, de care-i posibil nici să nu fi auzit ieșeanul cultural, sau de cărțile de poeme ale atâtor poeți noi.

Mă 'ntreb și-acum prin care colț zac necercetate, neumblate?

Din aceste cauze mi-a fost dat s'aud plângerea unui tânăr poet că la „Insemnări ieșene“ i s'a propus să înlocuiască prin „veac“ cuvântul „secol“ — care nu-i românesc —, să cetesc foarte deseori poezii de un nivel sub mediocru și în fine să fie posibil a se discuta săptămâni în șir la seminariile de literatură modernă, dacă d. Arghezi are conștiință artistică, iar altcineva să remarce că poema „Catilena“ a d. Dan Botta este o poemă haotică etc., etc. Este bine totuși să se știe că orașul numără la fiecare oră din zi, pe strada Lăpușeanu, cel puțin 4 poeți și 2 romancieri, conștienți că cei ce-și freacă haina și cotul de ei trăesc clipe de care-și vor aminti, că se tipăresc reviste și se publică, mereu, poezie.

Ce lucru minunat s'ar putea realiza cu paginile atât de numeroase ale „Insemnărilor ieșene“, dacă revista ar încăpea pe alte mâini! Ar avea și Iașul o „Familia“ sau un „Gând românesc“ de toată frumusețea și localnicii un motiv justificat de orgoliu! Din păcate, o reînviere literară a orașului mi se pare, deocamdată, imposibilă... Asta până ce ieșeanul își va da seama că d. I. Teodoreanu este un scriitor productiv dar mediocru, că d. G. Lesnea un poet bunișor, dar numai atât și că 'n afara granițelor sale, pretutindeni, se dă o luptă acerbă pentru promovarea noii spiritualități românești în care Iașul s'a ilustrat printr'o absență demnă de lenea în care s'a complăcut acești ultimi zece ani*!

* În timpul din urmă la catedra de estetică dela Facultatea de litere s'a prezentat d. G. Călinescu. Poate personalitatea D-sale bine intenționată să poată face ceva, creînd în jurul său o pleiadă de poeți și prozatori intrați în ritmul normal al producției de azi.

Pentru omul de douăzeci de ani, orice bătrân e un dușman; orice idee, bănuielnică; orice om mare, vrednic de proces; istoria trecută pare o lungă noapte întreruptă de lumini, o așteptare întunecată și nerăbdătoare, un etern crepuscul al acelei dimineți care răsare acum însfârșit cu noi. Pentru omul de douăzeci de ani chiar apusurile au par'că reflexele albe și delicate ale zorilor care întârzie să vină și torțele care întovărășesc morții sunt focuri de bucurie pentru noile sărbători, iar căineala clopotelor bigoate sunt dangătele ce vestesc nașterile și botezurile sufletelor. E singura vârstă fudulă a vieții, în care ai vițiul viril de a prinde toți taurii de coarne; în care mergi cu pasul sprinten și bine apăsător al celor cari dau cu barda'n Dumnezeu, cu pălăria pe-o ureche și cu un ciomag de cireș în mână vâjnoasă.

Giovani Papini.

VINTILĂ HORIAPoem lângă zâmbetul Olguței

Ce valuri mari s'au frânt în ochii tăi
 Și cât senin pe fruntea ta s'a prins!..
 Ce toamne vechi în părul tău s'au stins,
 Arzând domol cu palide văpăi!...

Știi nopțile din casa cu stafii,
 Când întunerecul bătea în inimi greu,
 Când căutam setoși pe Dumnezeu
 În sărutarea crâncenă, mai știi?

Ce ani ne-au îngropat și ce mister
 Ne-a apropiat mereu și ne-a legat!
 Lângă surâsul tău, îngenunchiat,
 Cu fruntea goală mă lovesc de cer.

ION ȘIUGARIUSONET TÂNĂR

Să poposim aici și să pândim hoțește
 Cum rumează sub frasini, ca mioare, anii
 Și 'n umbra vorbelor uitate, verzi litanii
 Viața cum în versuri tinere cioplește.

Cu sălciile, cu cireșii și castanii
 Să stăm de vorbă astăseară prietenește.
 Cuvintele frumoase să le aruncăm peste
 Grumajii visurilor albe, ca golanii.

Alături de noi diminețile de munte,
 Ca primăvara ce se scaldă în izvoare,
 Să fie, spre viață, sufletelor punte

Și cerul tot în strofe pure să-l coboare.
 Căci prea s'apropie dumbrăvile de frunte
 Și prea e mult în gânduri și în plete, soare.

GEORGE PUTNEANUCIMITIR

Viața din case s'a mutat
 La margini de sat,
 Sub ierburi, sub pietre.

De dorul părăsitei vetre,
 Când cântă de trei ori prin somn cocoșii
 Sângeră 'n inimi strămoșii.

Clopotele 'n turn când mai bat,
 E semn că cei vii nu i-au uitat;
 Și se 'ntorc cu sufletul spre ei.

Când se sting luminile, de vrei,
 Rămâi aici și ascultă puțin
 Somnul strămoșilor, lin.

V. SPIRIDONICĂ

BIOGRAFIE

Cine-ar fi crezut pe omul care scrie
Lângă lampa cu *Proust* legat în piele
Că va fi o pasăre, înfruntând soarele'n poezie
Și gata să plângă ciopind ziua pe schele !

Cine-ar fi văzut copilul tăcut și dolofan
Ars de soare, singur, bătut de vânt și ploii
În praf dormind cu inima pe bolovan
Astăzi l-ar căuta între vânzătorii de usturoi...

Dacă nu mușca din mine foamea și soarele
Prin iarbă aș fi rămas: poate meșter morar,
Un zdravăn cioban măsurând zilele și cocoarele
Ori pe malul Moldovei, încrunțat ghiogar !

Din toate mai păstrez aroma trecutului prăfuit:
Primăvara, glasul de broaște, calea lactee,
O fată la geam cu luna 'n brațe bună de iubit;
Un clopot coborînd din pădure, s'adorm lâng'o femeie.

DIMITRIE DANCIU

P O E M

A trecut un călător pe lângă porți
Fără să i s'audă umbrietul în noapte
— S'au aprins pe culmi nenumărate torți,
Umbrele de oară s'au pierdut prin șoapte.

Satul doarme-adânc sub magioă poruncă,
Liniștea de munte-a coborît pe uliți ;
Din pădurea sumbră luna își aruncă
Peste ape, straniu, maldărul de sulți.

Aurora țese 'noet cu albe fire
Voal subțire de mătăasă peste lume
— Călător venit prin noapte, în neștire,
Al trecut necunoscut și fără nume...

VASILE CULICĂ

BUCURII

A așternut atâtea bucurii
Pe fiecare mlădiță de dor nou
Și drumurilor a lăsat cadou
Amprente de iubiri și de copilării.

Căci mă opresc și'n gând și'ntre ferigi
Să le culeg, flori limpezi de mărgea ;
Și le culeg, talași pe sub rindea —
Și să le-ajung iau ieri pe cataligi.

Și totuși în poeni simt vârful de spin ;
Mi se coace castana inimii.
Acest buchet cu tinerețea ei
E îmbibat în ape tari de chin.

Cu veștede petale'n carte mân
Să le lipesc pe file de hârtie ;
Ci-s multe risipite în copilărie
Pe care n'am putut să le adun.

CRONICA LITERARĂ

Dan Simonescu: „Dela istorie la istorie literară“. Buc. 1937.

D-l Dan Simonescu, pasionatul cercetător al literaturii noastre vechi, cunoscut printr'o scriere de studii — ultima lucrare este teza de doctorat intitulată „ceremonialul la vechile curți boierești“ — și în deosebi apreciat pentru colaborarea la monumentală „Bibliografie românească veche“, încearcă, într'o succintă prezentare, o apropiere de opera istorico-literară a d-lui Al. Lăpedatu.

Subliniind certa înrudire care există între *istorie* și *istorie-literară* precum și importanța metodei de *istorie culturală* pornită dela istoricul Karl Lamprecht (1856—1915), d-l Dan Simonescu explică de ce s'a abăut d-l Al. Lăpedatu dela preocupările strict istorice, scriind studii istorico-literare și unele pagini de literatură.

La dragostea învățatului ardelean se adaugă îndemnul celuilalt mare cărturar, I. Bianu, — îndemn pe care noi cu bucurie vedem că îl urmează și cercetătorul nostru de azi.

Dela început ni se mărturisește: „Este foarte greu a deosebi dintre ele (operele d-lui Al. L.) exclusiv numai pe acelea de interes istoric-literar, pentru că în foarte multe studii istorice sunt date referitoare și la cultura și literatura românească — și invers.“

Studiul acesta este deci cu atât mai binevenit, cu cât aduce-o contribuțiune de reală valoare istoriei literare.

D-l Dan Simonescu deosebește patru direcții distincte în opera istorico-literară a actualului Președinte al Academiei Române: literatura veche românească, istoriografia ardeleană, literatura modernă românească și istoria culturii românești în școale.

Din analiza lucrărilor, se pune în lumină concepția despre vechea cultură românească, concepție căruia d-l Dan Simonescu îi găsește multă asemănare cu aceea pe care, cu 50 de ani înainte, o arăta tatăl d-lui Al. Lăpedatu, istoricul Ion Lăpedatu.

Citind capitolul *Istoriografia ardeleană*, gândul ni se duce la regretatul Ion Bianu, despre care scrie atât de luminos d-l N. Cartoian în „Cercetări literare“ (II). Este într' adevăr demn de știut cum, în rarele ore de răgaz, bătrânul și înțeleptul bibliotecar al Academiei Române, ca și d-l Al. Lăpedatu, s'a apropiat de literatură românească veche, cu adâncă pasiune și înțelegere.

Trecând peste amănuntele bibliografice, dintre care unele aduc completări „Bibl. rom. vechi“, ne oprim la figura de cărturar pe care d-l Dan Simonescu o trasează din puține dar sigure linii.

Bisericii ortodoxe și Academiei Române le-a închinat d-l Al. Lăpedatu neprețuita d-sale muncă intelectuală.

Nu e lipsit de semnificație faptul acesta, observat de d-l Dan Simonescu: Dacă cercetăm cronologia publicațiilor d-lui Lăpedatu, constatăm că cele mai multe și mai însemnate datează dintre ani 1903—1908, ani în care, liber de însărcinări politice ce aveau să-l absoarbă mai târziu, a stat în jurul Academiei și a lucrat.“

Ni se arată, prin urmare, cât de rodnică poate fi activitatea unui om ales, într'o funcțiune așa de mărunță cum s'ar părea că este aceea a bibliotecarului Academiei Române.

Despre naționalism, caracteristica tuturor studiilor de istorie literară cercetate aci, d-l Dan Simonescu scrie, cu atâta căldură: „Il vom găsi însă (naționalismul) ori de câteori vom cerceta convingerile d-sale despre fondul etnic al culturii și civilizației române, despre forțele de regenerare ale popoului, despre puterea lui de asimilare a elementelor eterogene; îl vom mai găsi în îndemnul pe care le dă generațiilor tinere, în concepția ce are despre minoritățile etnice con-

locuitoare în România și în atâtea *fapte săvârșite*, atât în domeniul științific, cât și în cel politic “

Studiul d-lui Dan Simonescu, de o concizie și claritate întru totul remarcabile, este un model de cercetare critică, în care înțelegerea, bunul gust și talentul scriitoricesc și-au dat întâlnire.

Aurel Marin.

SERGIU CRISTIAN

FIOR CARPATIN

Dorm culcate zările pe creste
Cu privirile ascunse printre brazi.
Doar tăcerea munților mai este
Tupilată 'n sufletul meu, azi.

Răzimat cu spatele de noapte
Și cu fața strânsă sub tăceri,
Urmăream visarea unui licur
Cumpănit pe drumuri de oieri.

De pe creste, vântul s'a oprit
Lângă mine, cum un heruvim
Fulgerat de propria-i lumină,
Se topește 'n glas de beduin.

S'a desprins apoi, ca un haiduc
Și-a pornit cu ură către văi:
Brazii se sfădeau să se adune,
Noaptea își pusese zurgălăi.

RUGĂCIUNE

Alungă patimile mele,
Pe veci strigarea lor o frânge
Și de durerea altor inimi
Învățată-mă pe mine-a plânge.
Nu rostul meu, de-apururi pradă
Ursitei maștere și rele,
Ci jalea unei lumi, părinte,
Să plângă 'n lacrimile mele.

Dă-mi tot amarul, toată truda
Atâtor doruri fără leacuri,
Dă-mi viforul în care urlă
Și gem robiile de veacuri.
— De mult gem umiliții 'n umbră,
Cu umeri gârbovi de povară...
Durerea lor înfricoșată
În inimă tu mi-o coboară.

În suflet seamănă-mi furtună,
Să-l simt în matca-i cum se sbate
Cum tot amarul se revarsă,
Pe strunele înfiorate;
Și cum supt bolta lui aprinsă,
În smâlț de fulgere albastre,
Inchiagă-și glasul de aramă:
Cântarea pătimirii noastre.

Octavian Goga.

† **Octavian Goga** a murit. Poetul redeșteptării naționale s'a stins, dar flacăra poeziei sale va lumina calea generațiilor așa cum din ciocotul sbuciumului milenar a izbucnit cântărețul și luptătorul. Omul care a disciplinat un Neam și-a fost magul neliniște'or românești — candelă românișmului și lespede în care s'au gravat etapele conștiinței noastre naționale — dragostea și Patria îi sunt recunoscătoare.

Vibrează orice inimă și visurile și truda destinului nostre îl petrece dincolo, pe Tărâmul liniștei eterne.

Rămâne poezia lui mare, opera care a cimentat temelia statului român modern, alături de Mihail Eminescu — poetul biruitor va rămâne păstorul conștiințelor noastre peste veacuri.

F. L.

NOTE.

■ **Ion Rotaru**, harnic ziarist și scriitor a tipărit în editura *Ideii* câteva cărți rare, printre care cităm: *Istoria doctrinei politice*, *Culise și reflecție*, *Trenul albastru*, *Arta politică*, etc. Programul acestei edituri mai cuprinde o serie de cărți bune, făcând prin aceasta operă de răspândire și adâncă înțelegere a fenomenului cultural.

■ **Poezia** în noapte de Al. Călinescu, din acest număr este inedită.

■ **Alexandru Călinescu**, poetul tristeții plecat de timpuriu dintre noi, ar fi frumos și necesar să apară într-o ediție de popularizare în editura *Miron Neagu* dela Sighișoara. Pe lângă un gest de dreptate s'ar aduce un omagiu post-mortem celui sensibil și trist cântăreț, difuzându-i în marele public opera poetică și proza rămasă în manuscrise.

Ar putea să mai apară *Nicolae Cantonieru*, *Pavel Dan*, *Al. Sahin*, etc. scriitori tineri cari au însemnat cu talentul și viața lor un drum urmașilor. Așteptăm.

■ **Ștefan Baciu** va fi editat la „*Fundații*” în toamnă, cu un volum de poezii. În fiecare an opera poetului crește cu câte o carte nouă, care înseamnă o revelație pentru poezia noastră contemporană. Ștefan Baciu lucrează la o traducere în proză din limba Germană, carte care va fi editată la *Miron Neagu* dela Sighișoara.

■ **Remarcăm** proza plină de sevă și nerv a *Drei Ortansa Ciudin*, un nume nou dela care așteptăm realizări frumoase. Cele câteva bucăți de proză apărute până în prezent ne-au desvăluit un talent angrenat la casna scrierii, purtând cu multă înțelegere și gust problemele zodiei noastre, într'un stil cuprinzător de frumusețe artistică. *Cluj*

■ **Front Literar** împlinește doi ani de apariție, în care timp am iaminat un material plăsmuit cu încheiturile lucitoare, în laboratoare întunecoase.

Scriitorul tânăr a găsit în aceste pagini locul melancoliei, azurul și stânca pe care și a cioplit proza, în liberă trecere dar numai din dragoste și din conștiință isvorâtă.

De aici am privit prăbușirea scriitorilor tineri care au rărit rândurile noastre printr'o necruțătoare indiferență din partea oficialităților.

Amărăciunea glasului nostru a strigat pentru o înțelegere sub formă de lege, care să urmărească curiozitățile intelectuale risipite și umbrite în toată libertatea, de ajutor, adăpost — edituri și scoaterea de sub papucii birocrăției a scriitorului tânăr.

N'am plâns destinul nostru ci numai pe al generației noastre, ruptă dela datorie și îngropată sub praf și uitare.

Sperăm că în viitor vom realiza mai mult, mai ales când confrății întru condei ne-au întins cu bucurie brațele și fiecare a înțeles necesitatea unei reviste încăpătoare, că ar fi în drept să apară.

Vom porni o acțiune nouă, pe față, făgăduind palme nimicului, dar jertfe pentru un mănunchiu de fapte; la muncă, luptând cu fruntea însângerată, cu umerii aplecați dar dârzi în crezul nostru.

În anul III-lea vom realiza mai mult. Generația noastră în curând are să-și spună cuvântul.

Va trebui să adâncim fierul plugului cu speranța că poate vom smulge hula și dând sentințe profitorilor, — pentru orice temă denunțarea, pentru orice abatere mușcătura — îi vom face să ne pismuiască și mai mult vârsta dar vor utiliza sforțările. Cu acest număr încheiem două cicluri de apariție a *Front-lui Literar*. În anul al III-lea ne întâlnim în coloanele revistei scriitorilor tineri.

Front Literar.